

# Вафот этган одамга гувоҳлик

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф



18:07 / 16.02.2020 3459

## **Савол:**

Ассалому алайкум ва раҳматуллоҳи ва барокатуҳ! Шайх ҳазратлари, сизга бир саволим бор эди. Одатда, маййит кўмилганда бир одам тўпланганларга қарата «Марҳум фалончи қандай одам эди?» деб савол ташлайди. Шунда тўпланганлардан бири: «Яхши одам эди», деб жавоб беради. Шу одатга кўра, мен марҳумни танимасам ҳам ёки ёмон одам эканини аниқ билсам ҳам «Яхши одам эди», деб қўйсам бўладими?

## **Жавоб: Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм**

Бу ишни қуйидаги ҳадислардан умидвор бўлганликдан қилинади:

???? ?????? ??????? ??????? ?????? ????????????? ??????:

????? ?????????? ?????? ??? ?????? ?????? ??????:

«???????????? ?????????????? ?????????????????? ?????????????? ??????

?????????????????». ?????????? ?????????????????????? ??????????

?????????.

Ибн Умар розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам:

«Ўлганларингизнинг яхшиликларини зикр қилинглар. Уларнинг ёмонликларидан тийилинглар», дедилар».

Термизий ва Абу Довуд ривоят қилишган.

Ушбу ҳадиси шариф ўлганларнинг фақат яхшиликларини зикр қилиш кераклиги билан ёмонликларини мутлақо зикр қилмасликни жамлаб келмоқда.

????? ?????????? ?????????? ?????? ?????????????? ???????: ??????

????????????????? ?????????????????? ?????????????????? ??????????????

????????????? ?????????????? ?????????? ??? ?????? ?????? ??????:

«????????????? ?????????????? ??????????????»? ??????????

???????????? ????????????? ????????????? ?????????? ??????????  
????????? ?????? ??? ?????? ?????? ?????: «?????????  
???????????? ?????????????»? ?????????? ??????????: ?????? ??????  
?????? ?????????????? ??? ?????????????? ?????????? ??????????  
?????? ??? ?????? ?????? ?????: «????? ??????????????????  
????????????? ?????????????? ?????????????? ?????? ??????????????????  
????????? ?????????????????????? ?????????????? ?????????? ??????????????  
????? ??????????????. ?????????????? ?????????????????? ?????????? ???  
????????????????? ?????????????? ?????????????????? ?????????? ???  
????????????????? ?????????????? ?????????????????? ?????????? ???  
?????????????????» . ?????????? ??????????????????.

Анас розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Бир жанозани олиб ўтилди. Унинг ҳаққига яхши гаплар айтилди. Шунда Аллоҳнинг Набийси соллаллоху алайҳи васаллам: «Вожиб бўлди, вожиб бўлди, вожиб бўлди», дедилар.

Яна бир жанозани олиб ўтилди. Унинг ҳақида ёмон гаплар айтилди. Шунда Аллоҳнинг Набийи соллаллоху алайҳи васаллам: «Вожиб бўлди, вожиб бўлди, вожиб бўлди», дедилар. Умар (розияллоху анху):

«Ота-онамиз сизга фидо бўлсин, нима вожиб бўлди?» деди.

Шунда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ҳақида яхши гаплар айтган одамингизга жаннат вожиб бўлди. Ҳақида ёмон гаплар айтган одамингизга дўзах вожиб бўлди. Сиз Аллоҳнинг ер юзидаги шоҳидларисиз. Сиз Аллоҳнинг ер юзидаги шоҳидларисиз. Сиз Аллоҳнинг ер юзидаги шоҳидларисиз», дедилар».

Бешовлари ривоят қилишган.

????? ?????? ??????????????: «?????????????????  
????????????? ?????? ??? ?????????????? ??????????????  
????????????? ?????? ??? ??????????????».

Насойнинг лафзида:

«Фаришталар Аллоҳнинг осмондаги шоҳидларидир. Сиз Аллоҳнинг ер юзидаги шоҳидларисиз», дейилган.

Аввалги ҳадисда ўлганларни фақат яхшилик билан эслаш ҳақида сўз кетган эди. Бу ерда ёмонлик билан зикр қилиш ҳам бўляпти-ку, қандай бўлди?» деган савол пайдо бўлиши табиий. Бу саволнинг жавоби шуки, ўлганларни сўкишдан қайтариш маъносидаги ҳадислар кофир, мунофиқ ва гуноҳ ишларни очиқ-ойдин қилмаган кишиларга хосдир. Аммо ушбу уч тоифани уларнинг йўлидан, уларга эргашишдан ҳазар қилиш учун ёмон гаплар билан эслаш ҳаром бўлмайди.

????? ?????? ?????????????? ??????? ?????? ???????????  
??????: ?????????? ?????????????????? ??????? ??????? ???????

?????? ?????????? ?????? ?????? ????? ??????????????

?????? ?????? ?????????????? ?????????????? ?????????? ??????????????

????????????? ??????? ?????????????????? ?????????????? ???????????

????????? ?????????? ?????? ??????????????: ??????????????. ??????? ???????

????????????? ?????????????????? ?????????? ?????????????????? ??????????????

????????????? ?????????????? ?????????????? ??????? ??????????????: ??????????????.

?????? ??????? ?????????????????????????? ?????????????????? ???????

????????????????? ?????????????? ??????????????: ??????????????. ???????????

?????? ??????????????????????: ??????????????: ??????? ?????????????? ???

?????????? ?????????????????????????????? ??????????: ?????????? ??????? ???????

????????????????? ??? ?????? ?????? ??????: «????????????? ??????????????

????????? ?????? ?????????????????? ?????????????? ?????????????????? ???????

?????????????????»? ??????????????: ?????????????????? ?????????:

«?????????????????»? ??????????????: ?????????????????? ?????????:

«?????????????????»? ??????? ?????? ?????????????????? ??????

?????????. ?????? ??????????????

????????????????? ??????????????????.

Абул Асвад розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Мадинага бордим. У ерда касаллик тарқалган экан. Умар розияллоҳу анҳунинг олдида ўтирдим. Уларнинг олдидан жаноза ўтди. Шунда унинг соҳибига мақтов айтилди. Умар: «Вожиб бўлди», деди. Сўнгра яна бошқаси ўтди. Унинг соҳибига ҳам мақтов айтилди. Умар: «Вожиб бўлди», деди. Кейин учинчиси олиб ўтилди. Унинг соҳибига ёмон гап айтилди. Умар: «Вожиб бўлди», деди. Абул Асвад:

«Нима вожиб бўлди, эй амирал мўминин?» деди.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам нима деган бўлсалар, шуни айтдим: «Қайси бир мусулмонга тўртта одам яхшилик ила гувоҳлик берса, Аллоҳ уни жаннатга киритади», деди.

«Учта бўлса ҳамми?» дедик.

«Учта бўлса ҳам», дедилар.

«Иккита бўлса ҳамми?» дедик.

«Иккита бўлса ҳам», дедилар.

«Битта ҳақида сўрамадик».

Бухорий, Термизий ва Насоий ривоят қилишган.

Бу савол ва шунга ўхшаган бошқа саволлар ҳозир биз ўрганаётган ҳадисларнинг зоҳирий маъносидан келиб чиққан. Ушбу ҳадисларни сиртдан ўрганган одамда «Бу дунёда нима бўлса ҳам қилиб юрган одам ўлгандан кейин орқасидан одамлар «Яхши эди», деб гувоҳлик берсалар жаннатий, бутун умрини тақво ва ибодат билан ўтказган одам ўлганидан кейин одамлар орқасидан, «Ёмон эди», деб гувоҳлик берса, дўзахий бўлиб кетаверар экан-да», деган хаёл пайдо бўлиши мумкин.

Аслида эса ундай эмас. Аввало, юқорида зикр қилинганидек, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам «Вожиб бўлди», дейишларидан олдин «Шундай эканлигини биласизми?» деб сўраганлар. Яъни маййитга берилган гувоҳлик воқеликка тўғри келиш-келмаслигини аввал суриштириб кўриб, кейин жаннат ёки дўзахнинг вожиб бўлганини айтганлар. Шунинг учун бундай ҳолатда тирикларнинг гувоҳлиги ўликларнинг амалига мос келиши керак деган шарт келиб чиқади.

Ўтган машҳур уламолардан Ибн ат-Тийн раҳматуллоҳи алайҳи:

«Бу иш саҳобаларга хосдир. Улар доимо ҳикмат билан гапирар эдилар», деган.

Шунингдек, «Бу иш ишончли ва тақводор кишиларга хос», деган уламолар ҳам бор.

**Валлоҳу аълам.**

**«Зикр аҳлидан сўранг» китобидан**